

مقایسه افسردگی در کارگران و کارمندان کارخانه‌های نساجی

شهر صنعتی البرز قزوین

مهندس علی صفری واریانی* محمد رضاشیخی*

Comparison of Depression in factory-workers and office-workers of textile factories

A. Safari M. sheikhi

□ Abstract

Background : Nowadays , 20% of workers are suffering from a kind of mental depression and 30% of their absences are mental-based.

Objective : To determine the effect of worknoise on the depression of factory-workers and office-workers.

Methods : First , the average sound pressure in workshops of two factories was measured by " Cel " audiometer machine. Then the subjects were tested by " Beck " depression test.

Findings : The results indicated that the average depression score in factory-workers (20.85 ± 7.5) and office-workers (12.3 ± 4.9) had a meaningful difference.

Conclusion : The workers exposed to worknoise (higher than standard noise) are susceptible to have mental disorders especially slight depression.

Keywords : Worknoise , Depression , Textile

□ چکیده

زمینه : امروزه افسردگی یکی از شایع‌ترین اختلالات روانی است. در شرایط فعلی حدود ۲۰٪ کارگران از نوعی ناراحتی روحی رنج می‌برند و ۳۰٪ غیبت‌های کار ریشه روانی دارد.

هدف : این مطالعه به منظور تعیین اثر سر و صدای ناشی از محیط کار بر افسردگی کارگران و کارمندان کارخانه‌های نساجی نخ البرز و فرنیخ و مهنخ شهر صنعتی البرز قزوین اجرا گردید.

مواد و روش‌ها : ابتدا میزان تراز فشار صوت متوسط در کارگاه‌های مختلف در دو شرکت با دستگاه صداسنج Cel اندازه‌گیری شد. سپس نمونه‌های مورد پژوهش براساس معیار سنجش افسردگی یک مورد سنجش قرار گرفتند.

یافته‌ها : این مطالعه نشان داد که میانگین نمره‌های افسردگی در کارگران با کارمندان اختلاف معنی‌داری داشته است (به ترتیب 20.85 ± 7.5 در مقابل 12.3 ± 4.9 ، $P < 0.005$).

نتیجه‌گیری : براساس نتایج به دست آمده کارگرانی که در معرض سر و صدای بالاتر از حد استاندارد ناشی از محیط کار قرار دارند مستعد ابتلاء به اختلالات روانی به ویژه افسردگی خفیف هستند.

کلید واژه‌ها : سر و صدا - افسردگی - نساجی

□ مقدمه :

طبق آمار و ارقام منتشره، امروزه در کشورهای صنعتی جهان زندگی ماشینی باعث افزایش بیماری‌های روانی گردیده است. در شرایط فعلی حدود ۲۰ درصد کارگران از نوعی ناراحتی روحی رنج می‌برند و ۳۰ درصد غیبت‌های کارریشه روانی دارد.^(۲) افسردگی یکی از شایع‌ترین اختلالات روانی و معضل عمومی زندگی بشر است و هر ساله در دنیا حداقل یکصد میلیون بیمار مبتلا به افسردگی تشخیص داده می‌شوند.^(۳) در ایران افسردگی ۳۵ تا ۴۵ درصد بیماری‌های روانی را تشکیل می‌دهد^(۲) که متأسفانه این رقم روز به روز سیر صعودی را می‌پیماید. یکی از عوامل مؤثر در ایجاد اختلالات روانی به‌ویژه افسردگی، عوامل فیزیکی زیان‌آور ناشی از کار در کارگران است. لذا با توجه به اهمیت فاکتورهای شغلی به‌ویژه سر و صدای زیاد به عنوان یکی از عوامل فشار روحی در ایجاد اختلالات روانی این مطالعه به منظور تعیین اثر سر و صدای ناشی از محیط کار بر افسردگی کارگران و کارمندان کارخانه‌های نساجی اجرا گردید.

□ مواد و روش‌ها :

مطالعه در دو کارخانه نساجی نخ البرز و فرنج و مهنخ به مدت دو ماه (اردیبهشت و خرداد ماه ۱۳۷۷) در دو مرحله انجام شد.

مرحله اول: اندازه‌گیری سر و صدای محیط کار

ابتدا میزان تراز فشار صوت متوسط در کارگاه‌های مختلف در دو کارخانه با دستگاه صداسنج Cel اندازه‌گیری شد. در کارخانه نخ البرز میزان تراز فشار صوت متوسط در کارگاه‌های بوبین، استریچ و تابندگی به ترتیب ۹۸، ۱۰۳ و ۱۰۲ دسی‌بل برآورد گردید. میزان

تراز فشار صوت متوسط در کارگاه‌های بوبین، استریچ و تابندگی کارخانه فرنج و مهنخ به ترتیب ۹۸، ۱۰۲، ۱۰۲ دسی‌بل برآورد شد که آزمون آماری اختلاف معنی‌داری را بین کارگاه‌ها از نظر تراز فشار صوت نشان نداد.

همچنین تراز فشار صوت متوسط در محیط‌های خارج از کارگاه‌ها در هر دو کارخانه ۵۰ دسی‌بل برآورد گردید. مقدارهای به دست آمده از اندازه‌گیری صدا نشان داد که تراز فشار صوت در کارگاه‌ها بالای حد استاندارد (۸۵ دسی‌بل) و در سایر نقاط زیر حد استاندارد است (نمودار شماره ۱).

مرحله دوم: نمونه‌گیری

از بین ۳۰۰ کارگر شاغل در کارگاه‌های فوق‌الذکر در کارخانه نخ البرز و ۷۰۰ کارگر شاغل در کارخانه مهنخ، تعداد یکصد نفر از کارگرانی که مشخصات ذیل را دارا بودند انتخاب شدند.

۱- در دامنه سنی بین ۲۵ تا ۴۰ سال قرار داشتند.

۲- در محیط‌هایی به‌غیر از محیط فعلی فعالیت نداشتند.

۳- در شیفت‌گردشی انجام وظیفه می‌نمودند.

۴- حداقل بیشتر از دو سال در معرض سر و صدای ناشی از محیط قرار داشتند.

۵- سابقه ابتلا به بیماری‌های روانی را نداشتند.

همچنین تعداد ۵۰ نفر از کارمندانی که مشخصات فوق

را داشته و فقط از نظر قرارگیری در معرض صدا با گروه

کارگران تفاوت داشتند در این پژوهش شرکت داده

شدند. پس از تعیین نمونه‌ها پرسشنامه سنجش

افسردگی بک از طریق مصاحبه‌چهره به‌چهره توسط

پژوهشگران تکمیل گردید. لازم به ذکر است که معیار

سنجش افسردگی بک یکی از ابزارهایی است که پاسخ

بود که آزمون آماری اختلاف معنی داری را بین دو گروه نشان نداد. همچنین ۹۰ درصد گروه کارگران و ۹۰/۹ درصد گروه کارمندان متأهل بودند. ۷۱/۷ درصد کارگران و ۶۹/۸ درصد کارمندان مدرک تحصیلی دیپلم داشتند. ۶۶/۷ درصد کارگران و ۶۸ درصد کارمندان بین ۶ تا ۷ سال سابقه کار در کارخانه های فوق الذکر را داشتند. از نظر شیفت کاری تمام کارگران و کارمندان مورد پژوهش در شیفت گردشی انجام وظیفه می کردند. این مطالعه نشان داد که میانگین نمره های افسردگی در کارگران ($20/85 \pm 7/5$) و میانگین نمره های افسردگی در کارمندان ($12/3 \pm 4/9$) اختلاف معنی داری داشته اند ($P < 0/005$) (جدول شماره ۱).

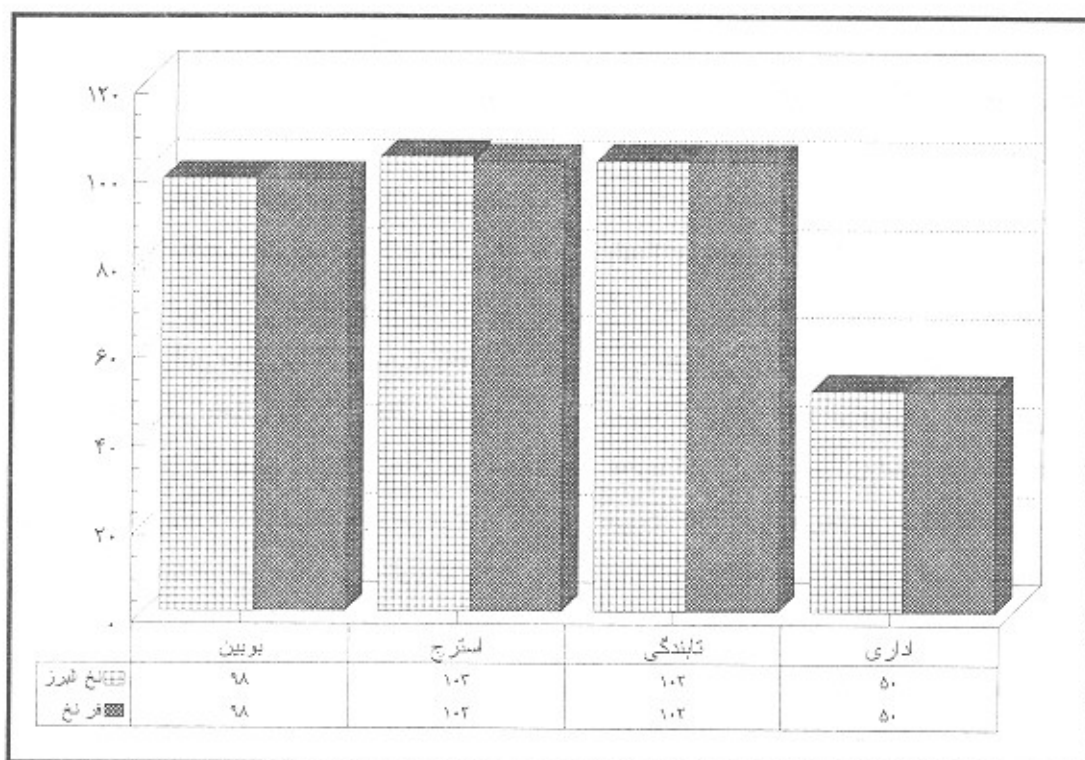
به سؤالات و تکمیل آن نیاز به تخصص روانشناسی ندارد و برای جامعه ایران قابل اجراست. (۲) این معیار دارای ۲۱ سؤال است و هر سؤال از صفر تا چهار امتیاز را به خود اختصاص می دهد که حداقل امتیاز صفر و حداکثر امتیازها ۶۳ نمره می باشد. بر همین اساس دامنه صفر تا ۱۵ طبیعی، ۱۶ تا ۳۰ خفیف، ۳۱ تا ۴۵ متوسط و ۴۶ تا ۶۳ شدید تلقی می گردد.

یافته ها:

در مجموع ۱۵۰ پرسشنامه در دو کارخانه تکمیل و داده های مربوطه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. میانگین سن کارگران ۳۲ سال و کارمندان ۳۲/۴ سال

نمودار ۱:

میزان تراز فشار صوت متوسط محیط های مختلف در دو کارخانه نساجی

جدول ۱ :

توزیع میانگین نمرات افسردگی در کارگران و کارمندان کارخانه برحسب معیار سنجش افسردگی بک

انحراف معیار	میانگین نمرات	میانگین نمرات / گروه
۷/۵	۲۰/۸۵	کارگران
۴/۹	۱۲/۳	کارمندان

بحث و نتیجه گیری :

بررسی و مطالعه بر روی میزان پیشگیری در زمینه بهداشت حرفه‌ای منجر به تأکید فزاینده‌ای بر روی تشخیص سریع علائم اولیه صدمات بهداشتی شده است. این صدمات شامل درد یا فشارهای نامشخص، بدخواهی، اضطراب و نوع خفیف افسردگی در کارگران می‌شود که بسیار هم متداول است. با وجود آن که ممکن است این علائم خود نتیجه عوامل گوناگون باشند اما اغلب نمایانگر فشار (استرس) مربوط به کار مزمن می‌باشند. (۲ و ۴)

میانگین سن کارگران در این مطالعه ۳۲ سال بود. براساس نظریه کاپلان که سن شروع اختلالات خلقی را از ۳۰ سالگی بیان می‌کند (۳) احتمال شروع علائم خلقی و افسردگی در این سنین بیشتر است. از آنجایی که عوامل متعددی در ایجاد اختلالات خلقی به ویژه افسردگی مؤثر هستند لذا در این پژوهش سعی گردید عواملی که قابل کنترل بوده و می‌توانند به نوعی در بروز افسردگی دخیل باشند در هر دو گروه کنترل شوند. عواملی از قبیل سن، جنس، وضعیت تأهل، سابقه کار، مدت زمان قرارگیری در معرض صدا، شدت صوت، سابقه ابتلاء به اختلالات خلقی و ... از جمله عواملی

بودند که در هر دو گروه تحت کنترل در آمدند. براساس نتایج به دست آمده کارگرانی که در معرض سروصدای ناشی از محیط کار بالاتر از حد استاندارد قرار داشتند مستعد ابتلاء به اختلالات روانی به ویژه افسردگی خفیف بودند. این یافته با نتایج پژوهش ۱۹۹۵ کاواکامی بر روی ۴۸۵۷ کارگر ژاپنی مطابقت دارد. (۵) لذا لازم است کلیه مسئولین، مدیران و دست اندرکاران امر بهداشت حرفه‌ای، بهداشت روانی کار، به این مهم توجه نمایند. همچنین پیگیری دو ساله ۶۳۴۸ نفر از کارگران شاغل توسط کاواکامی نشان داد که ۱۴ درصد از کارگران در معرض شدت صوت بالای استاندارد، به نحوی علائم افسردگی را از خود نشان می‌دهند. این پژوهش نشان داد کارگران زن به مراتب بیشتر از کارگران مرد در معرض افسردگی ناشی از محیط کار قرار دارند و لازم است پژوهش‌های مشابهی بر روی کارگران زن در معرض سروصدا صورت گیرد. (۶) کاپلان نیز معتقد است که میزان شیوع افسردگی در زنان دو برابر مردان می‌باشد. (۳)

لذا با توجه به پژوهش‌های مشابهی که در سایر کشورها صورت گرفته است موارد ذیل جهت کاهش

اختلالات روانی کارگران پیشنهاد می‌گردد:

- استفاده از وسایل ایمنی و حفاظتی ضمن کار.

- دایر نمودن خانه‌های مشاوره روانشناسی در کارخانه‌ها.

- کاهش ساعت‌های کار کارگران در معرض سر و صدای بالاتر از حد استاندارد.

□ سپاسگزاری:

بدینوسیله از همکاری مسئولین، کارگران و

کارمندان کارخانه‌های نخ البرز، فرنج و مه‌نخ سپاسگزاری می‌شود.

□ مراجع:

۱- اکبر خانزاده فرهنگ، قیامی اکبر. بررسی و کنترل صدا در کارخانجات ریسندگی و بافندگی تهران،

تهران، انتشارات علوم پزشکی تهران، ۱۳۵۱

۲- پرویزپور، داریوش. بیماری‌های شغلی کارگران،

تهران، انتشارات دانشگاه علوم پزشکی تهران، ۱۳۷۵

۳- کاپلان، هارولد، سادوک بنیامین. خلاصه

روانپزشکی و علوم رفتاری، ترجمه نصرت‌اله

پورافکاری، تبریز، انتشارات ذوقی، ۱۳۷۳، صص

۲۱۵-۴۵

۴- نصیری، پروین. صدا و ارتعاش در صنعت، تهران،

انتشارات دانشگاه علوم پزشکی تهران، ۱۳۶۷

5. Kawakami-N. Comparison of response to depression scale items among adult. *Psychiatry Res* 1995 Oct 16 ; 58 (3) : 237-45

6) Kawakami-N. Changes , inrates of depressive symptoms in a Japanese working population. *Psychol Med* 1995 Nov ; 25 (6) : 1181-90